

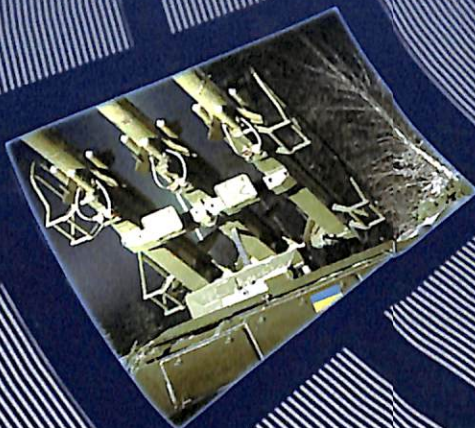
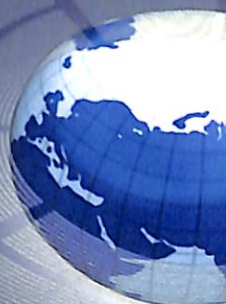
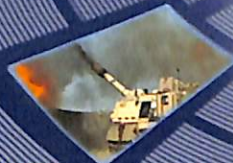
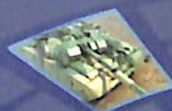
355.02
733

ТЕОРІЯ ОЗБРОЄННЯ

НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ

Том **2**

Військово-технічне
співробітництво
в системі забезпечення
воєнної безпеки держави

Київ-2015

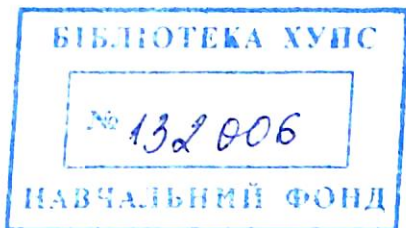
355.02
733

*Українському
Андрю Митрофану.
нашмушамми
по не востану
содирь не восту*

**ТЕОРІЯ ОЗВРОЄННЯ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ**

Том 2

**Військово-технічне співробітництво
в системі забезпечення воєнної безпеки держави**

Київ
Видавничий дім Дмитра Бураго
2015

УДК 327:355.02(477)

ББК 68

Т 33

Колектив авторів: Чепков І. Б. (розд. 1, 5), Зубарев В. В. (розд. 3), Смірнов В. О. (розд. 1, 2, 4, 7, 8), Гупало А. Ю. (розд. 5), Бегма В. М. (розд. 1, 2, 6), Свергунов О. О. (розд. 3, 6), Зубарев О. В. (розд. 5).

Рецензенти:

Лапицький Сергій Володимирович – заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор;

Довгополий Анатолій Степанович – заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор.

Рекомендовано до друку науково-технічною радою Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України (протокол № 12 від 18 листопада 2014 року)

Т 33 Теорія озброєння. Науково-технічні проблеми та завдання: монографія: Т. 2. Військово-технічне співробітництво в системі забезпечення воєнної безпеки держави [І. Б. Чепков, В. В. Зубарев, В. О. Смірнов та ін.] – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. – 404 с.
ISBN 978-966-489-277-0
ISBN 978-966-489-307-4 (Т.2.)

Монографія присвячена проблемам забезпечення воєнної безпеки держави з використанням можливостей механізмів військово-технічного співробітництва. Розглянуті методологічні підходи до обґрунтування вибору зразків озброєння іноземного виробництва для закупівлі їх на потребу своїх Збройних Сил, оцінки стану реалізації політики військово-технічного співробітництва та застосування офсетної практики при здійсненні експортно-імпортних операцій при торгівлі озброєнням, сформульовані основні напрями військово-технічного співробітництва з іноземними країнами. Надані пропозиції щодо удосконалення системи військово-технічного співробітництва.

Розрахована на працівників органів державного управління, науковців, політиків і фахівців, які працюють у галузі воєнно-технічної та оборонно-промислової політики держави і військово-технічного співробітництва, викладачів, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться вказаними проблемами.

УДК 327:355.02(477)

ББК 68

ISBN 978-966-489-277-0
ISBN 978-966-489-307-4 (Т.2.)

© Чепков І. Б., Зубарев В. В., Смірнов В. О.,
Гупало А. Ю., Бегма В. М., Свергунов
О. О., Зубарев О. В., 2015

© Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	6
Вступ	8
Розділ 1. Місце військово-технічного співробітництва в системі забезпечення воєнної безпеки держави	11
Розділ 2. Сучасний стан та тенденції розвитку світового ринку продукції оборонного призначення	24
2.1. Ринок озброєнь та особливості його функціонування	24
2.2. Стан та тенденції розвитку сучасного ринку озброєння	33
2.3. Конкурентна боротьба на ринку озброєння та її особливості	50
2.4. Аналіз регіональних структур світового ринку продукції оборонного призначення	61
Розділ 3. Методика оцінки стану реалізації політики військово-технічного співробітництва	84
3.1. Визначення понять та постановка завдання з розробки методики оцінки стану реалізації політики ВТС	84
3.2. Алгоритм оцінки	86
3.3. Критерії та показники оцінки ВТС	103
3.4. Характеристика комплексних показників	105
3.5. Метод оцінки формування політики ВТС як складової ВТП, виходячи з воєнних (військова сфера) аспектів	110
3.6. Метод оцінки формування політики ВТС, виходячи з політичних аспектів	110
3.7. Метод оцінки формування політики ВТС, виходячи з економічних аспектів	112
3.8. Пропозиції щодо впровадження та застосування методики	113
Розділ 4. Методологічні аспекти обґрунтування вибору зразків озброєння та військової техніки іноземного виробництва для закупівлі їх для потреб своїх Збройних Сил	115
4.1. Методика вибору зразків озброєння та військової техніки іноземного виробництва за їх тактико-технічними характеристиками	117
4.2. Врахування політичних, економічних і воєнних факторів при виборі зразків озброєння та військової техніки	132

Розділ 5. Методологічні аспекти формування державної політики у сфері забезпечення Збройних Сил України озброєнням та військовою технікою іноземного виробництва	138
5.1. Досвід імпорту озброєння та військової техніки в Україні	139
5.2. Нормативно-правове регулювання в Україні діяльності, пов'язаної з придбанням озброєння та військової техніки іноземного виробництва	142
5.3. Формування загальних методологічних підходів до забезпечення імпорту озброєння та військової техніки в Україні	147
5.4. Удосконалення порядку прийняття на озброєння (постачання) Збройних Сил озброєння та військової техніки іноземного виробництва	158
Розділ 6. Застосування офсетної практики у сфері військово-технічного співробітництва	169
6.1. Методологічні основи формування та реалізації офсетної політики при торгівлі озброєнням	169
6.1.1. Актуальність наукового дослідження формування та реалізації офсетної політики при торгівлі озброєннями	169
6.1.2. Визначення понять сфери офсетної діяльності	171
6.1.3. Взаємозв'язок поняття офсет з іншими поняттями світової торгівлі та міжнародного економічного співробітництва	178
6.1.4. Цілі та принципи формування офсетної політики	200
6.1.5. Класифікація офсетних угод	205
6.1.6. Нормативно-правова база регулювання офсетної діяльності	211
6.1.7. Офсетна політика і політика державних закупівель в умовах глобалізації	216
6.1.8. Особливості формування та реалізації офсетної політики в умовах глобалізації	230
6.1.9. Стратегії поведінки експортерів товарів оборонного призначення при застосуванні офсетної політики	234
6.1.10. Оцінки та прогнози застосування офсетної політики	237
6.2. Методологічні аспекти впровадження офсетної політики в Україні при реалізації воєнно-технічної політики	240
6.2.1. Умови застосування офсетної практики в Україні	240
6.2.2. Аналіз нормативно-правової бази формування та реалізації офсетної політики в Україні	244

6.2.3. Офсетна політика в Україні як чинник інвестиційного та інноваційного розвитку оборонної промисловості та економіки України	246
6.2.4. Характеристика можливих підходів до розробки науково-методичної бази формування та реалізації офсетної політики	247
6.3. Ризики реалізації офсетної політики	268
6.3.1. Актуальність дослідження ризиків у сфері офсетної діяльності	268
6.3.2. Характеристика ризиків у сфері офсетної діяльності	273
6.3.3. Управління ризиками у сфері офсетної діяльності	284
Розділ 7. Основні напрями військово-технічного співробітництва України з країнами світу	294
Розділ 8. Шляхи удосконалення системи військово-технічного співробітництва України	308
8.1. Система військово-технічного співробітництва України	309
8.2. Система управління воєнно-промисловою політикою України	327
8.3. Шляхи удосконалення системи воєнно-технічної політики і військово-технічного співробітництва	337
8.3.1. Удосконалення системи управління воєнно-технічною політикою	337
8.3.2. Удосконалення системи воєнно-технічної політики	347
8.3.3. Шляхи удосконалення системи військово-технічного співробітництва	352
8.3.3.1. Удосконалення системи військово-технічного співробітництва	352
8.3.3.2. Застосування принципів програмно-цільового планування в системі військово-технічного співробітництва	357
8.3.4. Удосконалення нормативно-правової бази у сфері військово-технічного співробітництва	363
Перелік використаних джерел	367
<i>Додаток. Основні міжнародні режими щодо контролю за експортом озброєння та військової техніки</i>	384

ВСТУП

Однією із найважливіших умов забезпечення воєнної безпеки держави є підтримання бойового потенціалу Збройних Сил (ЗС) на рівні оборонної достатності, що досягається шляхом оснащення їх новітніми сучасними (модернізованими) зразками озброєння та військової техніки (ОВТ), а також підтриманням у боєздатному стані існуючих зразків.

Питання технічного оснащення власних Збройних Сил можуть здійснюватися за різними варіантами. Найбільш привабливим для будь-якої держави варіантом є той, коли потреби власних ЗС у озброєнні та військовій техніці задовольняються вітчизняним оборонно-промисловим комплексом (ОПК). Але такі спроможності оборонної промисловості має обмежено коло країн (до розпаду Радянського Союзу таких країн у світі нараховувалося всього лише п'ять). Навіть такі країни, як США та Російська Федерація, самодостатні з погляду забезпечення своїх ЗС потрібним ОВТ спроможностями власних ОПК, в умовах глобалізованого світу все частіше вирішують це завдання із залученням таких схем військово-технічного співробітництва (ВТС):

розробка та виробництво зразків ОВТ у співробітництві з іншими країнами;

ліцензійне виробництво іноземних систем озброєння з використанням механізмів лізингу або офсетних схем;

придбання зразків ОВТ у інших країнах.

Україна, на жаль, не відноситься до числа самодостатніх країн, спроможних розробляти та виробляти за замкненим циклом всю потрібну для власних Збройних Сил номенклатуру озброєння, військової та спеціальної техніки.

За оцінками експертного середовища, український ОПК на даний час спроможний виробляти за замкненим циклом від 5–8 % до 10–12 % загальної номенклатури ОВТ, яке є і яке планується мати на озброєнні ЗС України. Слід відзначити, що в цих фінішних зразках ОВТ присутня вельми висока питома вага комплектуючих, матеріалів і сировини, що постачаються з країн СНД і особливо з Росії – інколи до 70–80 % і вище.

Враховуючи значне погіршення в останній час міждержавних україно-російських відносин, що склалися після приєднання Криму до Російської Федерації та початку антитерористичної операції на сході України, в умовах прийнятих обома країнами санкційних обмежень один до одного, визначена експертами доля кінцевої продукції оборонного призначення (ПОП) насправді є ще нижче.

Тому для забезпечення воєнної безпеки нашої держави стають актуальними вказані вище загальноприйняті у світовому співтоваристві шляхи задоволення потреб власних Збройних Сил у необхідному ОВТ з використанням можливостей системи військово-технічного співробітництва з іноземними країнами.

Практична реалізація цих кроків потребує розвитку відповідного науково-методичного апарату оцінки стану реалізації політики у сфері ВТС, обґрунтування вибору зразків озброєння та військової техніки іноземного виробництва для закупівлі їх на потребу власних ЗС, формування та реалізації найбільш привабливих для держави форм співробітництва при торгівлі озброєнням, удосконалення системи військово-технічного співробітництва з іноземними країнами в цілому.

Саме вирішенню цих питань і присвячена дана монографія.

Викладений у монографії матеріал може бути використано при формуванні та реалізації державної політики у сфері воєнно-технічного забезпечення воєнної безпеки держави; при удосконаленні нормативно-правового забезпечення здійснення воєнно-технічної політики (ВТП) та військово-технічного співробітництва; у практичній діяльності керівних органів управління Сектору безпеки і

оборони України, оборонно-промислового та економічного секторів уряду.

Автори висловлюють щирі подяки співробітникам Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України та Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України за поради, конструктивні пропозиції та рекомендації, що були використані під час підготовки монографії.